

Vergaderjaar 1988–1989

20 585

Raamwet Adviesraden buitenlands, ontwikkelingssamenwerkings- en defensiebeleid

Nr. 6

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 12 juli 1989

Hoofdstuk I. Inleiding, voorgeschiedenis en beschouwingen over de betrokken adviesorganen

Hoofdstuk II. Aard en reikwijdte van de Raamwet

Hoofdstuk III. Taak en werkwijze van een adviesraad; samenstelling

Hoofdstuk IV. Adviesaanvraag en verdere behandeling van adviezen

Hoofdstuk V. Dereguleringsaspecten; de artikelen

Bijlage met informatie over de in artikel 12 van de Raamwet genoemde adviesraden.

Hoofdstuk I. Inleiding, voorgeschiedenis en beschouwingen over de betrokken adviesorganen

Met veel belangstelling hebben ondergetekenden kennis genomen van de voorlopige bevindingen van de leden van de vaste Commissies voor Buitenlandse Zaken, voor Ontwikkelingssamenwerking en voor Defensie over het voorstel van Raamwet Adviesraden buitenlands, ontwikkelings- samenwerkings- en defensiebeleid.

De leden van de C.D.A.-fractie konden zich in het algemeen verenigen met de strekking van het wetsvoorstel. Wel vroegen deze leden zich af of er – gezien de voorgestelde coördinatie van instelling van adviesorganen op het gebied van het algemene buitenlands beleid – ook plannen zijn voor coördinatie van adviesorganen bij andere beleidsterreinen.

De ondergetekenden mogen op dit punt verwijzen naar het regeringsstandpunt inzake de interimrapporten van de projectgroep externe advisering (Kamerstukken II, 17 966, nrs. 1, 2 en 3). Hieraan wordt uitvoering gegeven.

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid hebben met belangstelling kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel dat bij hen nog enkele vragen oproept. In het bijzonder riep de constatering dat de externe advisering op de onderhavige beleidsterreinen «op dit moment een verbrokken beeld vertoont» (vgl. paragraaf 1.1. van de memorie van toelichting) enige vragen op.

Ondergetekenden merken op dat de projectgroep externe advisering in haar tweede interimrapport (Staatsuitgeverij, d.d. 2 december 1983, blz. 26) met de hiervoor bedoelde constatering niet zozeer het bestaansrecht van de bestaande externe adviesraden op de onderhavige beleidsterreinen ter discussie stelt, maar eerder de wijze van functioneren van deze adviesraden bekritiseert. Zij stelt vast dat over enkele deelgebieden geen of nauwelijks externe advisering plaatsvindt, terwijl op andere gebieden van doublures sprake is. Deze constatering was vervolgens voor de projectgroep één van de overwegingen aan te bevelen te komen tot de voorliggende raamwet adviesraden. Zoals aangegeven in paragraaf 1 van de memorie van toelichting heeft de regering deze aanbeveling gevolgd (Kamerstukken II, 1983/84, 17 966, nr. 2).

Daarbij is aangegeven dat deze raamwet – vooral met het oog op het tegengaan van de geconstateerde verbrokkeling – algemene regels dient te bevatten voor de wijze waarop externe advisering plaats behoort te vinden op dit deelterrein. Dit laatste staat los van de wens van de regering de bestaande externe adviesorganen op de onderhavige beleidsterreinen te continueren.

Voorts vroeg de P.v.d.A.-fractie nadere informatie over de wijze van herstructurering van de Commissie van advies inzake volkenrechtelijke vraagstukken die de regering voor ogen stond. Ondergetekenden merken op dat de regering zich met betrekking tot de wijze van herstructurering van bedoelde adviescommissie, evenals ten aanzien van de andere adviesraden vallend onder deze raamwet, heeft laten leiden door de conclusies van de projectgroep externe advisering, welke mede aan deze raamwet ten grondslag liggen. Voor wat betreft de huidige opzet van de Commissie van advies inzake volkenrechtelijke vraagstukken wordt verwezen naar de bijlage bij deze memorie.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie over de evaluatie door de regering van het functioneren van de Adviescommissie mensenrechten buitenlands beleid (ACM) merken ondergetekenden op dat de ACM thans vijf jaar in functie is, eerst als voorlopige commissie vanaf april 1983 tot mei 1985 en vervolgens als bij de wet ingestelde commissie sedert 1 mei 1985. In deze periode heeft de ACM 10 adviezen uitgebracht.

De ACM heeft bewezen een belangrijke plaats in te nemen in de

ationale discussie over de rechten van de mens, als ook bij de voorbereiding van het Nederlandse mensenrechtenbeleid. De regering heeft dan ook het voornemen de instellingstermijn van de commissie, die op 8 mei 1989 afliep, voor een nieuwe periode te verlengen.

De leden van de V.V.D.-fractie juichten het toe dat een reorganisatie en stroomlijning van de advisering aan ministers door adviesorganen op het gebied van de buitenlandse politiek, de ontwikkelingssamenwerking en het defensiebeleid voorgenomen is.

Naar aanleiding van het verzoek van de V.V.D.-fractie om enige informatie over de relatie tussen de Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht (MRK) en de Stichting Maatschappij en Krijgsmacht (SMK) en de invloed van deze relatie op de stroomlijning van adviesraden delen ondergetekenden het volgende mede.

Bij de opheffing van de Nationale Raad Welzijn Militairen (NRWM) werden de bevoegdheden ten aanzien van de SMK en ten aanzien van de Stichting Rechtsbijstand Dienstplichtigen (SRD) overgedragen aan de voorlopige MRK. Deze bevoegdheden betreffen benoemings- en schorsingstaken, controlerende en adviserende taken en zijn neergelegd in de statuten van beide stichtingen. Een ander aspect van de relatie tussen de MRK en SMK betreft het curatorium. Indertijd bestond behoefte aan een overkoepelende constructie om de relatie met de samenleving sterker te benadrukken. Daartoe werd het curatorium als toezichthoudende instantie ingesteld. Met betrekking tot de adviserende taken ten opzichte van het bestuur van de SMK vormde het maatschappelijk breed samengestelde curatorium een dubblure ten aanzien van de MRK. Daarom zijn vooruitlopend op de instelling van de MRK krachtens deze raamwet, de statuten van de SMK aangepast en is het curatorium opgeheven.

Naar aanleiding van de vraag van de vaste commissies over het gemis van de mogelijkheid overwegend militair-technische adviezen te vragen aan een externe adviesraad, moge het volgende dienen.

De bovenbedoelde vraag spitst zich toe op adviezen van overwegend militair-technische aard en geeft daarmee impliciet aan dat het voornamelijk gaat om het functiegebied defensiematerieel, de defensietechnologie daaronder inbegrepen. Op dit laatste gebied is de Adviesraad Militaire Productie (AMP) in 1987 verzocht advies uit te brengen. Deze adviesaanvraag betrof met name het defensie-technologieconcept, een planningsinstrument met behulp waarvan de prioriteitstelling van voor defensie relevante technologieën kan worden bepaald. Het in april 1988 ontvangen AMP-advies heeft geleid tot een nuttige verdere uitdieping van deze materie.

Zoals uit het bovenstaande blijkt, acht de regering zich ruimschoots geëquipeerd om zich via de bestaande adviesraden, in casu de AMP, extern ook te laten adviseren ten aanzien van onder meer vraagstukken van overwegend militair-technische aard.

Hoofdstuk II. Aard en reikwijdte van deze Raamwet

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen welke vormen van advisering niet onder de raamwet vallen. Ondergetekenden merken op dat hier kan worden gedacht aan het verstrekken van opdrachten aan andere instellingen dan externe adviesorganen in de gevallen waar het accent sterk ligt op kennisverwerving. Met de C.D.A.-fractie zijn ondergetekenden van mening dat in principe niet naast adviesorganen welke hun bestaan ontleenen aan deze raamwet, nog andere adviesorganen in het leven geroepen dienen te worden, waarvan de oprichting niet conform de bepalingen van dit wetsvoorstel wordt geregeld.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen informatie over de opzet van

de diverse adviesraden, hun grootte van de ambtelijke ondersteuning en het budget. In de bijlage bij deze memorie is deze informatie, uitgesplitst naar de afzonderlijke adviesraden, opgenomen.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af wat de verhouding is tussen deze raamwet en de artikelen 79 en 80 van de Grondwet, en of er nu in het vervolg moet worden gesproken van een vast college van advies en bijstand?

Ondergetekenden merken op dat deze raamwet kan worden aange-merkt als de wet als bedoeld in de artikelen 79 en 80 van de Grondwet. De in de raamwet geregelde adviesraden kunnen worden beschouwd als de vaste colleges van advies in zaken van wetgeving en bestuur in de terminologie van de hiervoor genoemde grondwetsartikelen.

Naar aanleiding van de suggestie van de C.D.A.-fractie om de termijn van instelling van adviesorganen in de wet zelf op te nemen, merken ondergetekenden op dat zij er de voorkeur aan geven de termijn van instelling niet in de raamwet zelf vast te leggen, doch uit een oogpunt van flexibiliteit per geval te bezien voor welke periode een adviesorgaan in het licht van zijn aandachtsgebied en het karakter van de te bestuderen onderwerpen, dient te worden ingesteld.

Het voorgaande is in lijn met het streven van ondergetekenden een instellingsperiode van 4 jaar als uitgangspunt te nemen (vgl. paragraaf 3 van de memorie van toelichting).

Voorts pleitten zij voor een opheffingsmogelijkheid door middel van een algemene maatregel van bestuur na een bepaalde wettelijk vastgestelde termijn, in de wet zelf op te nemen. Ondergetekenden achten het uit het oogpunt van deregulering niet nodig een dergelijke opheffingsmogelijkheid wettelijk te regelen. Na afloop van de termijn van instelling wordt automatisch – afhankelijk van de resultaten van de op grond van artikel 2, derde lid, uitgevoerde evaluatie van de taakvervulling door de adviesraad – bij algemene maatregel van bestuur de adviesraad opgeheven ofwel de termijn van instelling van de desbetreffende adviesraad verlengd.

Hoofdstuk III. Taak en werkwijze van een adviesraad; samenstelling

De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden graag een overzicht verkrijgen van de instellingen waaraan in de afgelopen drie jaar in het kader van de advisering opdrachten zijn verstrekt met het oog op kennisverwerving. Bovendien wilden zij gaarne weten welke voornemens voor de nabije toekomst op dit punt bestaan.

Ondergetekenden merken op dat zij op het punt van kennisverwerving in eerste aanleg de aanwezige kennis binnen het eigen ministerie aanspreken. Wanneer deze niet of onvoldoende voorhanden is, worden personen of instanties buiten het ministerie geraadpleegd. In een dergelijk geval wordt met name op het terrein van de defensie advies ingewonnen bij de bestaande adviesraden of zonedig bij onder meer civiele en militaire onderzoeksinstellingen en ook instellingen van wetenschappelijk onderwijs. Op het terrein van de ontwikkelingshulp worden soortgelijke instellingen – de militaire onderzoeksinstellingen uitgezonderd – geraadpleegd. In de regel wordt het parlement geïnformeerd wanneer van regeringszijde extern advies is of wordt ingewonnen.

Met de leden van de P.v.d.A.-fractie achten ondergetekenden het bij nadere overweging uit dereguleringsoogpunt niet nodig de nadere regels over de werkwijze van de adviesraad te doen goedkeuren door de betrokken ministers. Bij de bij deze memorie gevoegde nota van wijziging wordt voorgesteld artikel 7 van het wetsvoorstel op dit punt te wijzigen.

De leden van de C.D.A.-fractie en van de P.v.d.A.-fractie vroegen wat

besloten ligt in de woorden «in voorkomende gevallen» waar werd vastgelegd dat verschillende in de maatschappij levende opvattingen met betrekking tot een aandachtsgebied in een adviesraad vertegenwoordigd kunnen zijn. Voor een goed begrip van de operationele betekenis van deze paragraaf stelde de P.v.d.A.-fractie er voorts prijs op de (functionele) huidige samenstelling van de in dit wetsvoorstel genoemde adviesorganen te kennen.

De ondergetekenden onderschrijven het uitgangspunt van de project-groep externe advisering dat bij de advisering door externe adviesorganen de nadruk dient te liggen op brede advisering over hoofdlijnen van maatschappelijke problematiek en beleidsproblematiek. De regering wijst er wel op dat bedoeld uitgangspunt niet uitsluit dat in een bepaald geval mede uit een oogpunt van efficiëntie behoefte zal bestaan aan specifieke advisering.

Het is denkbaar dat in het licht van het technische karakter van de adviesaanvraag bij de samenstelling de nadruk meer zal komen te liggen op de expertise van de leden van het adviesorgaan dan op het feit dat zij een bepaalde stroming in de maatschappij vertegenwoordigen. Voor een opgave van de functionele samenstelling van de in deze raamwet genoemde adviesorganen wordt verwezen naar de bijlage bij deze memorie.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af of de toevoeging van ambtenaren als adviserende leden aan een adviesorgaan de onafhankelijkheid van dat orgaan ten goede komt. Zij deden de suggestie deze aangelegenheid in de raamwet te regelen met gelijktijdige waarborgen van de onafhankelijkheid van het adviesorgaan en de rijksambtenaren.

Ondergetekenden merken op dat ambtenaren als adviserende leden vooral in de sfeer van informatievervalsing een ondersteunende taak vervullen ten behoeve van een zo goed mogelijk functioneren van de adviesraad. Zij hebben geen stemrecht. Naar de mening van ondergetekenden komt daarmee de onafhankelijkheid van het adviesorgaan niet in gevaar en is er daarom geen reden waarborgen op dit punt in deze raamwet op te nemen.

Hoofdstuk IV. Adviesaanvraag en verdere behandeling van adviezen

Naar aanleiding van enige vragen van de C.D.A.-fractie over de adviesaanvraag door de ministers die niet in het instellingsbesluit zijn aangewezen (vgl. artikel 3, tweede lid) benadrukken ondergetekenden dat de adviesaanvraag dient te geschieden in overeenstemming met de in het instellingsbesluit aangewezen ministers. Ten aanzien van deze uitgebrachte adviezen komen de ministers die het advies hebben geïnitieerd, zo spoedig mogelijk tot een standpuntbepaling. In een dergelijke situatie is ter bevordering van de onderlinge informatie-uitwisseling overleg met de ministers wie het mede aangaat, voldoende (vgl. artikel 11, tweede lid).

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen hoe de regering denkt over een verdere versterking van de in artikel 3, vierde lid, opgenomen rem op ongevraagde advisering. Zoals aangegeven in paragraaf 7 van de memorie van toelichting, pleiten ondergetekenden voor een zekere terughoudendheid ten aanzien van het uitbrengen van ongevraagde adviezen. In dat licht is in het vierde lid voorgeschreven dat de in het instellingsbesluit aangewezen ministers over dergelijke plannen dienen te worden geïnformeerd. Hierbij zijn onder andere de beschikbare tijd voor het uitbrengen van het advies en de daaraan gekoppelde kostenpunten van overweging. Een verdere versterking van de rem op ongevraagde advisering achten ondergetekenden ongewenst, omdat dit het

uitgangspunt, namelijk de mogelijkheid van ongevraagde advisering, in gevaar zou brengen. Indien er niettemin herhaaldelijk problemen op dit terrein zouden ontstaan, kunnen deze in de periodieke evaluatie van het functioneren van de adviesraad worden betrokken.

Naar aanleiding van een vraag van de C.D.A.-fractie over de standpuntbepaling van de minister over een «gevraagd» advies merken ondergetekenden op dat de betrokken minister vanzelfsprekend bereid is te spreken over het advies en daarover een standpunt in te nemen. Het stellen van wettelijke regels op het punt van de gedachtenwisseling tussen de minister en de Kamer over een advies met de daaraan verbonden standpuntbepaling achten ondergetekenden overbodig. Spoedige toezending van de standpuntbepaling aan de Tweede Kamer als bedoeld in artikel 11 biedt naar de mening van ondergetekenden voldoende garantie voor parlementaire betrokkenheid.

Overigens gaan de leden van de C.D.A.-fractie er ten onrechte van uit dat in de op één na laatste volzin van onderdeel zeven in de memorie van toelichting gelezen moet worden «artikel 11, tweede lid», in plaats van «artikel 11, eerste lid». Uit grammaticaal oogpunt is op dit punt de bestaande tekst te verkiezen boven de suggestie van de C.D.A.-fractie.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of de regering alsnog bereid is tot een ruimhartiger formulering op het punt van de adviesaanvragen door de Tweede Kamer over bij die Kamer aanhangig gemaakte initiatiefvoorstellen van wet, te meer daar wetgeving op de onderhavige beleids-terreinen betrekkelijk weinig zal plaatsvinden.

De ondergetekenden willen de leden van de P.v.d.A.-fractie onder verwijzing naar artikel 79 van de Grondwet er aan herinneren dat de adviesorganen in kwestie in eerste instantie dienen ter advisering van de rijksoverheid. De regering is bereid het adviesorgaan ten dienste van de Tweede Kamer te stellen in het geval deze laatste de betrokken adviesraad wenst te consulteren omtrent aan de Kamer voorliggende initiatiefvoorstellen van wet. Uit overwegingen van financiële aard en doelmatigheid voelen de ondergetekenden evenwel weinig voor een verdere uitbreiding van de mogelijkheid van adviesaanvraag door de Tweede Kamer.

Naar aanleiding van de desbetreffende vraag van de P.v.d.A.-fractie over de wenselijkheid van terughoudendheid bij ongevraagde advisering verwijzen ondergetekenden naar hetgeen hierboven op dit punt is opgemerkt. De suggestie van de leden van de P.v.d.A.-fractie om regels te stellen voor standpuntbepaling over door de Tweede Kamer (vgl. artikel 3, derde lid) of een adviesraad (vgl. artikel 3, vierde lid) geïnitieerde adviezen, achten ondergetekenden niet wenselijk. Van geval tot geval kan worden bezien of hier behoefte aan is.

Overigens dient in de laatste zin van paragraaf 7 voor het woord «uitgebreide» het woord «uitgebrachte» te worden gelezen.

Hoofdstuk V. Dereguleringsaspecten; de artikelen

Naar aanleiding van een opmerking van de P.v.d.A.-fractie over de personele consequenties van de voorgenomen regelgeving wijzen ondergetekenden er op dat deze raamwet weinig verandering zal brengen in de bestaande personele situatie van de adviesraden. De filosofie die hieraan ten grondslag ligt, is dezelfde gebleven. Voor een overzicht van de personeelsformatie en -bezetting bij de afzonderlijke adviesorganen wordt verwezen naar de bijlage bij deze memorie van antwoord.

De leden van de C.D.A.-fractie wensten meer duidelijkheid over de vraag in hoeverre een ambtelijk secretariaat valt te rijmen met de wenselijkheid van een onafhankelijk secretariaat, zoals verwoord in de toelichting op artikel 6.

De ondergetekenden zijn in navolging van de projectgroep externe advisering van mening dat instelling van een onafhankelijk secretariaat voor ieder der adviesorganen dient te worden nagestreefd. Zoals in de artikelsgewijze toelichting is uiteengezet, valt er uit praktische overwegingen niet altijd te ontkomen aan een ambtelijk secretariaat. In een dergelijk geval ziet de betrokken minister er op toe dat het ambtelijk secretariaat kan functioneren als een onafhankelijke ondersteuning van de betreffende adviesraad. In de praktijk zijn er op dit punt geen noemenswaardige problemen voorgevallen.

Op verzoek van de P.v.d.A.-fractie is in de bijlage bij deze memorie aangegeven welke adviesorganen over een ambtelijk secretariaat beschikken. Over voortzetting van deze situatie zijn geen meningsverschillen ontstaan.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de C.D.A.-fractie over toezending van het jaarverslag van een adviesorgaan aan de Kamer merken ondergetekenden op dat jaarverslagen van adviesraden in de regel aan de Kamer worden toegezonden. Ondergetekenden zullen er op toezien dat deze bestaande praktijk wordt voortgezet.

In de bij deze memorie gevoegde nota van wijziging is rekening gehouden met de opmerkingen over de aanwijzingen voor de wetgevingstechniek en de overige opmerkingen.

Punt 1 van de redactionele opmerkingen is niet overgenomen. Naar de mening van ondergetekenden behoeft de «termijn van instelling» geen verdere verduidelijking. Ook punt 2 is niet overgenomen. Het betreffende aandachtsgebied vormt een van de factoren die bepalend is voor de termijn van instelling.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. van den Broek

De Minister voor Ontwikkelingssamenwerking,
P. Bukman

De Minister van Defensie,
F. Bolkestein

De Minister van Economische Zaken,
R. W. de Korte

Hieronder is met het oog op enkele vragen uit het voorlopig verslag per adviesraad informatie opgenomen over:

- de opzet van de adviesraad;
- de functionele samenstelling, personeelsformatie en -bezetting;
- de grootte van de ambtelijke ondersteuning;
- het budget.

1. Voorlopige adviesraad vrede en veiligheid (AVV)

De AVV adviseert de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie gevraagd en ongevraagd over vraagstukken betreffende vrede en veiligheid. Deze telt 21 leden, de voorzitter daaronder begrepen, die op grond van hun deskundigheid worden benoemd.

Wel wordt daarbij rekening gehouden met de wens verschillende maatschappelijke geledingen in de AVV vertegenwoordigd te doen zijn. Daarnaast hebben in de AVV 4 ambtelijke adviseurs zitting, 2 van elk der departementen. Het secretariaat beslaat 2,5 formatieplaats en wordt bezet door 1 secretaris (100%), 2 adjunct-secretarissen voor elk 50% en 1 secretaresse (50%). Het salaris van de secretaris komt ten laste van het budget van de AVV, de rest van het secretariaat wordt door de departementen beschikbaar gesteld. Het budget bedraagt f 200 000 (inbegrepen het salaris van de secretaris), waartoe beide departementen gelijkelijk bijdragen.

2. Adviescommissie mensenrechten buitenlands beleid (ACM)

De ACM adviseert de Minister van Buitenlandse Zaken desgevraagd of eigener beweging over vraagstukken op het gebied van de rechten van de mens in het buitenlands beleid.

De commissie bestaat uit ten minste twaalf en ten hoogste zeventien gewone leden, waaronder de voorzitter. Momenteel telt de commissie vijftien gewone leden. Daarnaast heeft de Minister twee ambtenaren, tot wier functie behoort het adviseren van eerstgenoemde over vraagstukken op het gebied van de rechten van de mens in het buitenland, tot adviseerende leden van de commissie benoemd.

De commissie heeft een secretaris, benoemd door de Minister die geen lid is van de commissie doch voor de uitoefening van zijn functie uitsluitend verantwoording schuldig is aan de Minister. Deze secretaris is in dienst van en gestationeerd op het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De ACM beschikt over een onderzoeksbudget ad f 45 000 per jaar en een reisbudget ad f 7 500 jaarlijks.

3. Voorlopige maatschappelijke raad voor de krijgsmacht (MRK)

De MRK heeft tot taak de Minister van Defensie op verzoek of eigener beweging te adviseren over maatschappelijke aspecten van het beleid of beleidsvoornemens waar deze welzijn van het personeel, menselijke verhoudingen in de Defensie-organisatie en de verhouding volk – krijgsmacht wezenlijk raken.

De MRK bestaat uit 24 leden, afkomstig uit verschillende maatschappelijke vertegenwoordigingen, 11 adviseerende leden, vertegenwoordigers van verschillende departementen, onder wie twee van Defensie.

De ambtelijke ondersteuning wordt gevormd door het secretariaat, bestaande uit 6 personen. Dit secretariaat is voor een deel ook werkzaam voor de Stichting Maatschappij en Krijgsmacht. Het budget bedraagt jaarlijks f 79 000 exclusief personeelskosten.

4. Nationale adviesraad voor ontwikkelingssamenwerking (NAR)

De NAR heeft tot taak de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking en via hem/haar de regering, op verzoek of eigener beweging, van advies te dienen in aangelegenheden betreffende de Nederlandse ontwikkelings-samenwerking. De NAR bestaat uit vijftig leden, momenteel benoemd voor een periode van vier jaar. De NAR is zodanig samengesteld, dat het geestelijke, economische en sociale leven van ons land daarin vertegenwoordigd is. De leden zijn herbenoembaar, met uitzondering van de leden die de leeftijd van 70 jaar hebben bereikt. De leden worden op grond van hun persoonlijke deskundigheid en actieve belangstelling benoemd. Ambtenaren en Tweede Kamerleden maken geen deel uit van de NAR.

Adviezen worden voorbereid door werkgroepen en ter goedkeuring voorgelegd aan de plenaire vergadering van de Raad. De dagelijkse leiding berust bij het bureau, waarvan naast voorzitter en vice-voorzitter van de NAR deel uitmaken enige raadsleden, alsmede de voorzitters van de werkgroepen die in functie zijn. Voor de voorbereiding van elk advies wordt door het bureau een werkgroep van beperkte samenstelling gevormd.

De NAR wordt bijgestaan door een ambtelijk secretariaat, bestaande uit een secretaris, twee adjunct-secretarissen en een produktiemedewerker. De Raad heeft geen enkele probleem met voortzetting van deze situatie; het hebben van een ambtelijk secretariaat wordt door de NAR positief beoordeeld, vanwege de extra ingang die zo'n secretariaat biedt tot de informatiekkanalen van het Ministerie.

De NAR heeft een jaarlijkse begroting van f 115 000 waaruit reiskosten en vacatiegelden worden betaald en tevens fondsen beschikbaar zijn voor studie- en drukkosten.

5. Adviesraad militaire productie (AMP)

De AMP heeft tot taak de Ministers van Economische Zaken, Defensie en Buitenlandse Zaken te adviseren over de vorming van het overheidsbeleid betreffende de ontwikkeling en de productie van militaire materiële middelen met inbegrip van de hiervoor benodigde technologie. De raad hanteert hierbij als doelstelling het bedrijfsleven in Nederland optimaal in te schakelen bij de ontwikkeling en productie van deze middelen voor de Nederlandse krijgsmacht en de krijgsmachten van andere bevriende landen. De AMP bestaat momenteel uit 12 leden en 7 adviserende leden.

Tot de leden behoren de onafhankelijke voorzitter, vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers, industriële bedrijfstakken en onderzoekinstellingen. De adviserende leden zijn vertegenwoordigers van de betrokken departementen, te weten Buitenlandse Zaken, Defensie en Economische Zaken. De ambtelijke ondersteuning wordt gevormd door het secretariaat, bestaande uit een secretaris, een beleidsmedewerker en een secretaresse. Het budget bedraagt voor 1989 f 328 000 exclusief personeelskosten.

6. Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken

Deze commissie heeft tot taak de Minister van Buitenlandse Zaken «bij voorkomende gelegenheden van advies te dienen in volkenrechtelijke vraagstukken». De commissie kan eveneens ongevraagd advies uitbrengen.

De commissie telt momenteel 21 leden alsmede 1 adviserend lid. De leden van de commissie werden aanvankelijk uitsluitend uit academische kring benoemd. Op verzoek van de commissie heeft de Minister er in toegestemd dat ook enkele leden van buiten de universitaire sfeer worden aangetrokken, namelijk vanuit de advocatuur en het bedrijfsleven. In verband met een specifiek onderwerp is het mogelijk op ad hoc deskundigen uit te nodigen in de commissie zitting te nemen.

De commissie wordt bijgestaan door een ambtelijk secretariaat van twee ambtenaren van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De commissie heeft geen vaste begroting. De leden ontvangen een reiskostenvergoeding alsmede vacatiegelden.